

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.35 (3107) ●

● ЧАЦВЕР, 18 верасня, 2008

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

**Армянскі акцэнт
Жанны Бадалян**
Гісторыя беларускі, у
якой “інтэрнацыяналізм
у крыві” Стар. 2

**Знічкі
Айчыны**
Стар. 3

**Эстэтычная і
кулінарная асалода**
У мастацкай галерэі “Універсітэт
культуры” праходзіць выстава,
прысвечаная... бульбе
Стар. 4

Да слова роднага — з павагай і любоўю

Горад Барысаў быў сталіцаю XV Дня беларускага пісьменства і прыняў больш за тысячу гасцей

Жанна Катлярова

Фестываль беларускага кнігавыдання сабраў прадстаўнікоў з многіх краін, у тым ліку і 45 дыпламатычных місій. На сцэне свята Дня беларускага пісьменства разам з беларускімі калегамі выступалі пісьменнікі з Расіі, Украіны, Польшчы, Сербіі і Чарнагорыі. Сёлета, як ніколі, шматлікай была творчая дэлегацыя Саюза пісьменнікаў Беларусі — больш за 120 чалавек. Звыш сотні журналістаў з расійскіх сродкаў масавай інфармацыі, якіх запрасілі на свята, сачылі за ходам фестывалю-ўрачыстасці беларускай кнігі. Амаль 100 карэспандэнтаў, творчыя групы з розных сродкаў масавай інфармацыі Беларусі, а таксама тэлеканалаў рыхтавалі рэпартажы з пляцовак Дня беларускага пісьменства.

Такая вялікая колькасць гасцей сведчыць аб прыязнасці і міралюбнасці беларусаў, сказаў, адказ-

На свяце ў Барысаве было шматлюдна

ваючы на пытанні журналістаў, віцэ-прэм’ер Беларусі Аляксандр Косінец. Паводле яго словаў, юбілейны, XV Дзень беларускага пісьменства адлюстроўвае гістарычную ролю беларускага пісьменства, дэманструе дасягненні айчынай пісьмовай культуры, пераемнасць слаўных духоўных традыцый.

Асноўнай тэмай свята на гэты раз была гісторыя Дня беларуска-

га пісьменства, яго шляхі па гарадах краіны. Тэма стала і вызначальнай рысай, адным з асноўных прынцыпаў у афармленні горада. А ў гарадскім парку культуры і адпачынку імя М.Горкага адкрыты памятны знак, прысвечаны юбілейнаму Дню беларускага пісьменства. Знак-сімвал “Залаты фаліант” адлюстроўвае 15-гадовую гісторыю свята.

Варта нагадаць, што першы

Дзень беларускага пісьменства адбыўся ў старажытным Полацку ў 1994 годзе. У наступныя гады яго сталіцамі станавіліся таксама Тураў, Навагрудак, Нясвіж, Орша, Пінск, Заслаўе, Мсціслаў, Мір, Камянец, Паставы, Шклоў.

На цырымоніі закрыцця свята эстафету фестывалю Барысаў перадаў Смаргоні. Гэты ўрачысты сімвалічны крок быў адзначаны святочным салютам.

У храма — юбілей

Мінскія вернікі адзначылі 110-годдзе Аляксандра-Неўскай царквы

Таццяна Бацюк

З гэтай нагоды ў храме была адслужана святочная літургія. Інфармацыйнае агенцтва Беларускай праваслаўнай царквы выпусціла дакументальны фільм, які расказвае аб узвядзенні аднаго з найстарэйшых мінскіх храмаў, яго святых і святарах, якія ў ім служылі. Дарэчы, менавіта на могілках ля гэтага храма знаходзяцца магільны класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа, іншых вядомых асобаў.

Нагадаем, што Аляксандра-Неўская царква пабудаваная ў 1898 годзе як помнік воінам, што загінулі на палях бітвы падчас руска-турэцкай вайны 1877-1878 гадоў. У гэтай вайне, якая вялася на тэрыторыі Балгарыі, удзельнічалі сярод іншых воінскіх фарміраванняў Мінскі і Магілёўскі пяхотныя палкі, Беларуска ўланскі і гусарскія палкі. Беларускія воіны асабліва вызначыліся пры ўзяцці Шыпкі і ў баях пад Плеўнай. А 118 імёнаў загінулых золатам выбіты на мемарыяльных

дошках усярэдзіне храма.

Сёлета спаўняецца 735 гадоў з дня смерці наўгародскага князя Аляксандра Неўскага, аднесенага праваслаўнай царквою да ліку святых, апекуна воінаў. Гэта ён з удзелам полацкіх і віцебскіх ратнікаў перамог на лёдзе Чудскога возера лівонскіх рыцараў (1242), спыніў агрэсію крыжаносцаў на рускія землі. Князя, дарэчы, звязвае з нашай гісторыяй яшчэ адна акалічнасць: ён быў жанаты з Аляксандрай, дачкою полацкага князя Брачыслава.

Аляксандра-Неўская царква

ВЕСТКИ

Знайсці і затрымаць

Максім Драздовіч

Шматэтапная спецыяльная пагранічная аперацыя “Граніца-2008” праходзіць на тэрыторыі краін СНД і завершыцца ў кастрычніку.

Рашэнне аб правядзенні аперацыі прынята Саветам камандуючых пагранвойскамі краін СНД, яе мэта — выяўленне і спыненне проціпраўнай дзейнасці на дзяржаўнай граніцы. Як вядома, звычайна ў канцы лета і на пачатку восені назіраецца актывізацыя трансгранічных злачынных груп і асобных людзей, якія парушаюць міграцыйнае заканадаўства, незаконна перамяшчаюць цераз граніцу наркатыкі, матэрыяльныя каштоўнасці.

Якраз выспелі нарказмяшчальныя расліны, а таксама дзікарослыя, што аб’ектыўна патрабуе больш пільнай увагі і прыцягнення дадатковых сіл і сродкаў для таго, каб быў парадак на граніцы і ў памежнай прасторы. Таму ў асноўныя кароткачасовыя перыяды праводзяцца дадатковыя мерапрыемствы па кантролю за перамяшчэннем цераз дзяржаўную граніцу асоб і транспартных сродкаў. Узмацняецца і кантроль за выкананнем правілаў знаходжання ў пагранзоне.

Прывабнасць “Белай Вежы”

Святлана Шэлестава

У Міжнародным тэатральным фэсце прымаюць удзел 30 тэатраў з 17 краін.

Традыцыйны, трынаццаты па ліку Міжнародны тэатральны фестываль “Белая Вежа — 2008” праходзіць, як заўсёды, у Брэсце. На яго ахвотна прыязджаюць розныя творчыя калектывы. Удзел у гэтым цікавым праекце для іх — магчымасць пашырыць свае даляглядзі, завязаць новыя кантакты для далейшага супрацоўніцтва, абмену гастроліямі.

Сёлета на фестывалі Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы прадставіў трагедыю “Макбет” Уільяма Шэкспіра ў пастаноўцы літоўскага рэжысёра Альгірдаса Латэнаса. Заўважым, што Купалаўскі тэатр — сталы ўдзельнік фэсту “Белая Вежа” і неаднаразовы яго лаўрэат.

Армянскі акцэнт Жанны Бадалян

Гісторыя беларускі, у якой “інтэрнацыяналізм у крыві”

Іван Ждановіч

Гэтымі днямі святкуе 10-годдзе Беларускае таварыства Арменіі. Яно ўтварылася, набыло вагу і аўтарытэт у армянскім грамадстве дзякуючы такім людзям, як Жанна Бадалян. Яна, дарэчы, была дэлегаткай ад Арменіі на 3 Усебеларускім народным сходзе. Апошні раз наведвала Радзіму сёлета: прылятала на сустрэчу выпускнікоў вышэйшых навучальных устаноў БССР і Рэспублікі Беларусь, якія жывуць за мяжой. Тады ж у таварыстве “Радзіма”, з супрацоўнікамі якога Жанна Леанідаўна сябруе, адбылася наша размова.

Апынуўшыся ў замежжы, яна не забылася, адкуль родам. Лёс магіляўчанкі, выпускніцы Мінскага інстытута культуры 1986 года Жанны Нікітчук у многім тыповы для нашых суайчынніц, што маюць сем’і ў іншых краінах. Між іншым, яе малодшы сын, які вучыцца ў Ерэване на тэлежурналіста, марыць прыехаць працаваць у Беларусь. Зрэшты, як і яго мама. Але не будзем забягаць наперад, паслухаем усё па парадку.

Пра сябе

Нарадзілася я ў Магілёве, і паколькі бацька быў вайскоўцам, то мы шмат ездзілі па Саюзе: Далёкі Усход, Чачэна-Інгушэцыя, Казахстан... Я лёгка знаходжу паразуменне з рознымі людзьмі, мусіць, таму, што інтэрнацыяналізм у мяне, як кажуць, у крыві. Маці з родаў Гусакоўскіх, Красуцкіх — беларуска з польскімі каранямі. Бацька беларус, хоць з украінскім прозвішчам. А я вельмі востра адчуваю сябе беларускай. Я б сказала, чыстакроўнай. Ну, можа быць, нешта польскае дзесьці неяк часам... (смяецца). Дарэчы, тату майго звалі Леанідам, маці — Леаніда, і сына малодшага завуць Левонам...

Беларусь для мяне — як ласкавая маці. На пачатку 80-х мы апынуліся ва Узбекістане, і я там, як і іншыя школьнікі, збірала бавоўну. Была ў 8-м класе, бацька ўбачыў, што з вучобай справы дрэнны, і адправіў мяне да бабулі ў Магілёў. Там жыла, заканчвала школу № 2, якая, да слова, насяла імя Ленінскага камсамола Беларусі. На ўсё жыццё запомніла, як прапушчаны з-за бавоўны месяц заняткаў мне дапамагалі навярстаць і настаўніца хіміі, і фізічка, і класная — яна была матэматыкам. Дзякуючы ім у мяне цудоўны атэстат, я лёгка паступіла ў Інстытут культуры. Схільнасць да спеваў у мяне была заўсёды, потым пантамімай займалася, танцамі, карацей — творчая натура. У нас быў тэатр студэнцкай пантамімы “Жэст”, і мяне туды ўзялі. Мы шмат рабілі спектакляў, вучыцца было весела і цікава. А спецыяльнасць мая, рэжысура масавых тэатралізаваных прадстаўленняў, дапамагла пазнаёміцца з будучым мужам. “Нас подружыла Москва”, як спявалася раней

ІВАН ЖДАНОВІЧ

Жанна Бадалян у Мінску, ля Плошчы Перамогі

у вядомай песні — абодва былі там на стажыроўцы ў 86-м годзе. Потым Эдзік прыляцеў з Ерэвана да мяне ў Мінск — і прапанаваў стаць яго жонкаю.

Гонар і брэнд

Спачатку жылі ў Беларусі, тут у 88-м нарадзіўся наш першынец Мігран. Потым сябры паклікалі мужа “рабіць бізнес” у Арменію. Там і перажылі страшныя “блакадныя гады”, як мы называем. У Беларусі было спакойна, а ў Ерэване — ні вады, ні электрычнасці... Ток давалі на гадзін у суткі, ежу пад коўдру ставілі, каб цяпло захаваць. А ў нас малое дзіця... Потым другі сын нарадзіўся. Карацей, цяжка прыйшлося. З бізнесам тым, дарэчы, у мужа нічога не атрымалася, але ён працуе не ў мастацтве — у адной камерцыйнай структуры. І я ў камерцыі: менеджэрам у краме дзіцячага адзення, арганізую гандлёвы працэс. Пакупнікі прыходзяць, бачаць славянскі твар: “Вы руская?”. Адказваю: “Беларуска!” Цікава назіраць, як мякчэюць галасы суб’ядседнікаў, яны ўсміхаюцца. Узгадваюць, што і іх нешта звязвае з Беларуссю — вось і ёсць чалавечы кантакт. Так што для мяне Радзіма — прадмет гонару і добры брэнд, калі казаць моваю бізнесу. Сыны па-рознаму ста-

вяцца да сваёй нацыянальнасці. Старэйшы лічыць сябе армянінам, а Левон заўсёды падкрэсліць: “Я не армянін, а напалову беларус”. Яны абодва, дарэчы, хадзілі ў беларускую нядзельную школу, калі яшчэ ў Ерэване пасольства не было, толькі консул Валерый Аркадзевіч Сысоеў. Ён і пачаў беларусаў там разварушваць, і гэта ў яго добра атрымлівалася. Мы прама на кватэру, якую ён здымаў, прыходзілі, там мерапрыемствы ладзілі. І яго жонка Лілія шмат нам дапамагала. Добрае супрацоўніцтва складалася і з паслом Марынай Іванаўнай Даўгаполавай.

Дух Айчыны

Раней я займалася працай з дзецьмі. Мы, напрыклад, беларускія Каляды праводзілі ў пасольстве, і мае сыны ўдзельнічалі. Вось дзе ў поўнай меры спатрэбілася мая рэжысёрская адукацыя! І касцюмамі займалася, і сцэнарыем, і сама ўсё вяла — як рэжысёр і выканаўца. А каб натуральна было, прыдума- ла сабе ролю гэткай вясковай суперактыўнай бабулі, якая ўсё ведае. Яна (ці гэта я?) і накіроўвала ўсё дзейства. Каб не забыць дух Радзімы, дарэчы, я часам гатую беларускія нацыянальныя стравы, хоць і муж у мяне знатны

кухар. А душу падпітваю творами класікаў — у нас ёсць на паліцах кнігі Васіля Быкава, Янкі Брыля, Івана Мележа...

Беларускае таварыства Арменіі “Беларусь” працуе ў Ерэване, у каардынацыйнай радзе цяпер 5 чалавек, у тым ліку і я — займаюся сувязямі з грамадскасцю. Так бы мовіць, правая рука старшыні Ірыны Пагасян. Яна, родам з Мінска, таксама выйшла замуж за армяніна. Мерапрыемствы ладзіць армянка Карына Шамрай, яна была замужам за беларусам, але сямейнае жыццё не склалася, і яна з дзіцем вярнулася ў Арменію. Сёлета мы адзначаем юбілей, 10-годдзе суполкі. У ёй, дарэчы, ужо каля 200 чалавек. З 11 нацыянальных меншасцяў, якія жывуць на тэрыторыі Арменіі, наша самая малалікая. Урад Арменіі штогод выдзяляе пэўную суму на нашы мерапрыемствы і культурнае развіццё. Мы задаволеныя. Праўда, з гэтых грошай нічога нельга ўзяць, каб дапамагчы некаму з нашых матэрыяльна. А пажылым людзям, бывае, патрэбны дарагія лекі ці аперацыя.

Ёсць кантакт!

Гадоў з шэсць таму таварыства “Радзіма” даслала нам запрашэнне на мінскі семінар для арганізатараў культурных мерапрыемстваў і кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці. Я патрапіла на яго, з таго часу мы з арганізатарамі пасябравалі. Цяпер у нас пастаянны кантакт ёсць — перапісваемся, тэлефануем адзін аднаму. Суполка адчувае ў сваіх справах пасільную падтрымку. У прыватнасці, мы можам, папярэдне запісаўшыся, мець 50-працэнтную скідку на білеты кампаніі “Белавія”, калі ляцім на Радзіму. Чым я і скарысталася. І армянская дзяржава стымулюе развіццё нацыянальных культур. Напрыклад, урад выдзеліў дыяспарам канферэнц-залу і шмат іншых памяшканняў у вялізным гмаху Галоўпаштамта. Суполкам — цэлы паверх! І мы ўжо самі каардынуем, калі каму збірацца. Пры гэтым дзяржава ўсе расходы ўзяла на сябе. Мяркую, гэта правільна і добра. Цяпер у Ерэване пабудаваны і Дом Масквы, гэта ўласнасць маскоўскага ўрада. З расійскім таварыствам “Гармонія”, якое працуе ў Ерэване, мы моцна сябруем, былі запрошаны на 15-годдзе суполкі. Ды ўсё ж, як бы ні было добра ў Арменіі, на Радзіму я вельмі жадала б вярнуцца. Але аднаго майго жадання мала... Дарэчы, малодшы мой, Левон, збіраецца пагасцяваць у беларускіх родзічаў і ўвогуле жадае жыць у Беларусі. Ён вучыцца на журналіста, спрабуе сябе як тэлеведучы, добра адчувае сябе ў гэтай стыхіі. Хто ведае, можа так урэшце і будзе. А яго лёгкі акцэнт — гэта ж цікава для гледачоў. Дарэчы, тут кажуць старыя знаёмыя, што ёсць армянскі акцэнт і ў мяне. Вы заўважылі?

Запаведнае, разнастайнае...

Нядаўна Белавежская пушча прымала Міжнародную канферэнцыю па праблемах асабліва ахоўных тэрыторый.

Вопытам у галіне развіцця і захавання біразнастайнасці ў запаведных месцах падзяліліся амаль 30 вучоных з Беларусі, Расіі і Украіны.

На канферэнцыі пад назвай “Экалага-эканамічны механізм захавання біялагічнай разнастайнасці асабліва ахоўных тэрыторый” разглядаліся і праблемы фінансавання нацыянальных паркаў у розных краінах. Абмеркаваны таксама новыя падыходы да справы кіравання гэтымі каштоўнымі аб’ектамі.

Дарэчы, першае згадванне пра ахоўную дзейнасць у пушчы адносіцца да 1411 года, калі кароль Ягайла распарадзіўся абмежавана выкарыстоўваць яе багаці.

Нашы трактары на малдаўскіх палетках

Андрэй Гусін

Малдаўскія фермеры атрымалі больш за 70 трактараў “Беларус”.

Беларускія трактары былі набыты за лік чарговага, сёмага гранта ўрада Японіі на суму 200 млн. іен (\$1,95 млн.) у рамках малдаўска-японскага праекта 2KR, скіраванага на павелічэнне сельскагаспадарчай вытворчасці і аказанне дапамогі самым бедным фермерам.

За папярэднія тры гады Японія па праекце 2KR дала Малдове гранты на суму \$7 млн. На гэтыя сродкі было набыта каля 3 тысяч камбайнаў, трактароў, ірыгацыйных прылад і іншай тэхнікі, у тым ліку беларускай вытворчасці.

Чатыры дні ў Тэгеране

Святлана Нікалаева

Мінскія лялечнікі ўдзельнічалі ў XXII Тэгеранскім міжнародным фэсце тэатраў лялек “Мабарак”.

У сталіцу Ірана Беларускае дзяржаўнае тэатр лялек вазіў адзін з сваіх лепшых спектакляў — прытчу “Пясочны замак” па п’есе драматурга Сергея Кавалёва.

— Нас запрасіў Іранскі цэнтр драматычнага мастацтва, — расказаў галоўны рэжысёр тэатра Аляксей Ляляўскі. — Дарэчы, беларусы былі адзінымі, хто прадстаўляў краіны СНД. З Еўропы ў Тэгеран прыезджалі яшчэ галандцы, аўстрыйцы і італьянцы. Наша пастаноўка, якая спалучае мастацтва лялькавадзжэння, драматычную ігру, жывую музыку, цэную і відэапраекцыю, выклікала на фэсце вялікую цікавасць. А нашу ўвагу прыцягнула творчасць эксперыментальных і вулічных іранскіх тэатраў.

У адну з апошніх вандровак па Берасцейшчыне ў Драгічын завітаў зусім не ў пару. Горад рыхтаваўся да чарговага свята. І, зразумела, усе — і культасветработнікі, і музейшчыкі — былі заняты клопатамі, звязанымі з надыходзячым Днём горада. Свята, што ні кажы!.. А мне карцела паболей распытаць пра ўраджэнцаў, пра славытых землякоў, карцела завітаць у школы, паездзіць па раёне. Хацеў, было, ужо заварочваць на суседняе Іванава. Ды не паспеў высветліць, чым і як дабірацца да чыгуначнай станцыі Янаў Палескі, што месціцца ў суседнім райцэнтры, як сустрэў на адной з галоўных вуліц вядомага на Берасцейшчыне літаратара Анатоля Крэйдзіча. Кіраўнік абласной пісьменніцкай арганізацыі. Паэт і прэзаіт. Цяпер яшчэ — і карэспандэнт абласной газеты “Заря”. Анатоля параіў не спяшацца, а запрасіў наведацца разам з ім у раённую бібліятэку.

Драгічын. Галоўная вуліца. 1916 г.

Знічкі Аічыны

Драгічын. Мост. 1916 г.

Drogitschin (Russland) Brücke

магчыма сцяж у васобіць задумае...”

У 1975 годзе ў Драгічыне нарадзіўся музыкант і кампазітар Юрый Уладзіміравіч Блінаў. Тут прайшло яго дзяцінства. У 1983 годзе паступіў у

вёсцы Заверша. Зразумела, я пагаджаюся. А яшчэ прашу, каб дапамог мне наведацца ў легендарны Хомск, у вёскі Бездзеж, Закозель... Мясціны гэтыя звязаны з многімі і многімі славытымі імёнамі, з пісьменнікамі і вучонымі. А Анатоля Крэйдзіч у сваю чаргу расказвае пра тое, што з яго роднага Заверша ў вялікі свет выправіліся таксама многія славытасці. І найвядомы

Доўгі час быў акадэмікам-сакратаром Аддзялення жывёлагадоўлі і ветэрынарыі Акадэміі сельскагаспадарчых навук БССР і дырэктарам Беларускага навукова-даследчага ветэрынарнага інстытута. За навуковы плён адзначаны ордэнамі Леніна, “Знак Пашаны”. З Заверша — і кандыдат тэхнічных навук Іван Ільіч Шпак (нарадзіўся ў ліпені 1947 года). Дарэчы, засведчыў сябе не толькі як вучоны, але яшчэ і як перакладчык мастацкай літратуры з чэшскай мовы на беларускую. У прыватнасці, пераклаў некалькі апавяданняў Яраслава Гашэка, аповесць Івы Герцыкавай “Цень сну”. Аўтар тэрміналагічнага руска-беларуска-англійскага слоўніка па радыёэлектроніцы.

Хомск — старажытнае паселішча, дзе быццам у люстэрку адбіваюцца многія старонкі з гісторыі Палесся. Паселішча ўпершыню згадваецца на пачатку 16 стагоддзя. Побач з вёскай у розныя гады праводзіліся археалагічныя раскопкі. Зроблены знаходкі сведчаць у

гэтых мясцінах людзі жылі яшчэ ў X—VIII тысячагоддзях да нашай эры. Хомск — радзіма контр-адмірала Івана Даміянавіча Сніткі (нарадзіўся ў 1896 годзе). Яго баявы шлях у Ваенна-Марскім Флоте СССР адзначаны ордэнамі Леніна, трыма — Чырвонага Сцяга, Чырвонай Зоркі. Пахаваны Іван Даміянавіч на Парахоўскіх могілках у Санкт-Пецярбургу. Згадваючы гэтае імя, гаворым з Анатолем пра тое, што драгічынцам след было б і вуліцу назваць у гонар знакамітага военачальніка. З Хомска — і вядомы на Берасцейшчыне журналіст, заслужаны работнік культуры Пётр Васільевіч Елец.

Аязгадваю, што і Хомск, і драгічынскія Антопаль, Бездзеж — мясціны, апісаныя ў рамане “Сям’я Раскіных”. Аўтар — ураджэнец вёскі Бездзеж пісьменнік і журналіст Дзмітрый Станаў (нарадзіўся ў 1893 годзе). Сапраўднае прозвішча пісьменніка — Уладоўскі. Яго біяграфія ўмясціла ў сябе і грамадзянскую вайну, і сталінскі лагер, і актыўную літаратурную работу. Праўда, многія творы Станава друкаваліся пасля яго смерці, у 1990-я, ды нават і пазней.

— А я асабіста пра Станава чую ўпершыню, — заўважае Анатоль Крэйдзіч. І дадае: — Трэба і яго імя занесці на “Літаратурную карту Берасцейшчыны”...

Сапраўды, і Станава, і шмат каго яшчэ з драгічынцаў варта ўвесці ў болей шырокі кантэкст айчынай гісторыі.

Алесь Карлюкевіч

Там нас чакала нечаканая сустрэча з выставай мясцовага мастака Пятра Мысліўца. Звычайны рабочы-цяслар, ён і нарадзіўся ў Драгічыне, у 1938 годзе, 1 ліпеня. Атрымаў ліванаецца, што імпрэза да юбілею і прымеркавана. Палотны — найперш прародную зямлю, пра горад, яго ваколіцы. Углядаюся ў фарбы карцін “У прадчуванні вясны”, “Апошні хутар”, “Меліяратары за работай”, “Асенні карагод”, “Драгічын будзеца”, “Мірная зямля” — і мне падаецца, што ўслед за мастаком крочу і ў прасторы, і ў часе. А бібліятэкары ў некалькі галасоў расказваюць пра Пятра Сцяпанавіча, пра яго няпросты творчы і жыццёвы лёс. Пра тое, як настойліва ён ішоў да сваіх творчых вышынь. У бібліятэцы даведваюся, што Драгічыншчына — сапраўды салаўіны куточак. Тут нарадзілася шмат мастакоў, спевакоў, паэтаў і акцёраў...

Горад, заснаваны ў сярэдзіне пятнаццатага стагоддзя (як вёска Давячоравічы паселішча ўпершыню ўпамінаецца пад 1452 годам) — радзіма мастака Уладзіміра Кожу-

ха. І мне гэты таленавіты творца, які нарадзіўся ў 1953 годзе, вядомы з мінскіх выставах, па шматлікіх публікацыях у друку. У свой час славу яму прынесла карціна “Чэрвень. 1941 год”. Вучань Міхася Савіцкага, жывапісец быў уганараваны за гэтую работу першай прэміяй ЦК ВЛКСМ. Сярод работ драгічынскага мастака — сeryя карцін, прысвечаная чарнобыльскай трагедыі. Уладзімір Кожух дастаткова самакрытычна ставіцца да ўласных росшукаў. У прыватнасці, аднойчы ён заўважыў: “...Увесь час маюю. Малюю ўбачанае, думаю, калі маюю. Задума з’яўляецца нібы сама. Раптам на адным з малюнкаў нешта падасца цікавым, потым гэта развіваецца, паступова набываючы закончаную кампазіцыю. Часам з набору абстрактных рэчаў выпявае задума рэалістычнай карціны... Да сапраўднай карціны, той, якую сабе ўяўляю, я яшчэ не падышоў, мне здаецца, я ўвесь час рухаюся ёй насустрач. Не таму, што няма задума, — яны ёсць, і няма. Але не хочацца дачакацца, калі яна ўжо стане явай, калі буду дакладна ўпэўнены ў сабе, у сваіх

Хомск. Драгічынскі раён. Сінагога. 1920 г.

сярэдняю спецыяльную музычную школу пры Белдзяржкансерваторыі, якую скончыў у 1993 годзе. Юны піяніст удзельнічаў у конкурсе імя Сяргея Пракоф’ева ў Санкт-Пецярбургу. Улетку 1993 года адбыліся першыя замежныя гастролі маладога музыканта — шэсць канцэртаў у Японіі. Сярод здабыткаў маладога кампазітара — санаты, п’есы для флейты, а таксама “Шахматная сюіта”.

...Завяршыўшы свае справы ў бібліятэцы, Крэйдзіч прапаноўвае выправіцца ў вандроўку па раёне, які ён добра ведае. Сам жа тут і нарадзіўся — у

сярод іх — акадэмік Майсей Калінікавіч Юскавец. Нарадзіўся ў жніўні 1898 года. Скончыў Маскоўскі ветэрынарыі інстытут. Ужо на пачатку работы зарэкамендаваў сябе як таленавіты вучоны-мікрабіёлаг, як дасведчаны імунолаг.

Драгічын. Дарога да станцыі. 1925 г.

Эстэтычная і кулінарная асалода

У мінскай мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” праходзіць выстава, прысвечаная... бульбе

Людміла Мінкевіч

Праект “Арт-бульба” прымеркаваны да Міжнароднага года гэтай гародніны, які аб’явіла Генеральная Асамблея ААН. Тым самым міжнародныя эксперты спадзяваліся звярнуць увагу дзяржаў на ролю бульбы, якую яна можа выконваць у барацьбе з голадам і для вынішчэння галечы ў свеце. Між іншым, бульба вырошчваецца ў 130 краінах, дзе пражывае тры чвэрці насельніцтва планеты, корміць мільёны людзей.

“Калі бульба ўзнеслася на сусветны ўзровень, то як жа было не выкарыстаць гэта нам, беларускім мастакам, як не адзначыць Год бульбы адпаведнай выставай!” — усміхаецца дырэктар мастацкай галерэі і аўтар арт-праекту Дзяніс Барсукоў. Беларусь — сусветны лідэр па колькасці спажываемай бульбы на чалавека. У год на кожнага з нас прыходзіцца амаль 860 кілаграмаў прадукту, а, скажам, на суседа-расіяніна — толькі 250.

“Для нас бульба — не проста ежа, але і своеасаблівы нацыяналь-

ны сімвал. Вырошчваючы і спажываючы яе, далучаешся да традыцыйнага народа, атрымоўваеш эстэтычную асалоду. Гэта падобна да таго, як японцы штогод любуюцца квітнеючай сакурай,” — разважае Дзяніс. Мэта выставы, мяркуючы нават па назве “Арт-бульба”, — спалучыць высокае мастацтва з быццам бы звычайнай гароднінай, звярнуць увагу на бульбу і як прадукт, і як аб’ект творчасці. У праекце заняты больш за 55 мастакоў, скульптараў, дызайнераў, фатографістаў.

Для стварэння арт-аб’ектаў выкарыстаны розныя матэрыялы: акварэль і акрыл, туш і алей, пластык і палатно, фанера і кардон, кераміка і шамот, бронза і мрамур, дрэва і жалеза... І абавязкова — у кожным творы кропля гумару, фантазіі, крэатыву. Аўтары эксперыментуюць, прымяраюць на бульбе розныя вобразы. Бульба-тэлефон. Бульба-компас. Бульба-шакаладны батончык. Бульба-прышэлец (дарэчы, гэта першая гародніна, якую вырошцілі ў космасе, яшчэ ў 1995 годзе). Бульба-залаты злітак...

ЛЮДМІЛА МІНКЕВІЧ

Цікавыя не толькі ідэі, але нават назвы аб’ектаў: “Прынцэса на картошыне” (В.Высоцкая), “К-арт-кошка” (С. Стальмашонак) — кот з вочкамі па ўсім целе, “Nuts па-беларуску” (А.Валавік), “Каларадасць” (Т.Гомза) і іншыя. Бульба прадстаўлена на ўсіх этапах яе развіцця. Віктар Ціханаў нават цэлую серыю “Перыяд вегетацыі” падрыхтаваў: ад прабіцця першых парасткаў да з’яўлення на талерцы ўжо гатовых дранікаў. Дарэчы, на адкрыцці выставы смажаныя дранікі і бульбу з кропчыкам наведвальнікі маглі не толькі назіраць, але і смакаваць.

“Арт-бульба” — першая ў гісторыі Беларусі выстава, прысвечаная прадукту, які за 150 гадоў стаў

Бульба: і прыгажосць, і багацце...

тут нацыянальным. Праслаўляецца, дарэчы, другі хлеб і ў іншых краінах. У Расіі, скажам, штогод праводзіцца Дзень маладой бульбы, у Бельгіі існуе яе музей. Там больш за тысячу экспанатаў — ад марак да знакамітых карцін з выявамі бульбы, накіраваныя “Едакі бульбы” Ван Гога. Дарэчы, аднайменную серыю Аляксандра Некрашэвіча можна ўбачыць і на беларускай выставе.

Полацкі мільён

Дар’я Курыловіч

Толькі за паўгода старажытны горад наведалі звыш 700 тысяч чалавек.

Раней горад быў менш папулярным, за год яго наведвала каля 600 тысяч падарожнікаў, сёлета будзе звыш мільёна. Найбольш часта іх цікавяць славутасці Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка: Сафійскі сабор, музей беларускага кнігадрукавання, ткацтва Беларускага Паазер’я, прыродна-экалагічны. Многія жадаюць пабываць у Спаса-Праабражэнскай царкве Свята-Ефрасіннеўскага манастыра, пабачыць помнікі славутым палачанам — прападобнай Ефрасінні Полацкай, легендарнаму князю Усяславу Брачыслававічу.

У тых, хто пабываў у Полоцку, у альбоме могуць апынуцца фотаздымкі паркавай скульптуры беларускай літары “У” і памятнага знака “Геаграфічны цэнтр Еўропы”: славутасці сталі своеасаблівым фонам для традыцыйных турыстычных здымкаў. Акрамя таго, многія замежнікі ўжо маюць сэртыфікат аб знаходжанні ў Полацку — геаграфічным цэнтры Еўропы. Падабаецца не толькі гараджанам, але і ўсім гасцям бронзавы купец, нядаўна ўсталяваны ў Полацку. Кожны лічыць важным пацярці яго акруглы жывот, каб поспех і багацце не прайшлі міма.

З ростам ліку турыстаў пашыраецца і турыстычная інфраструктура. Комплекснай праграмай развіцця Полацка на 2008-2012 гады, як адзначыў намеснік старшыні Полацкага гарвыканкама Мікалай Ільющонак, прадугледжана пашырэнне і рэканструкцыя гасцінічнага комплексу.

Сябры-суседзі па вёсках і краінах

Кот Бірутэ Куцкайтэ глядзіць на свет дапытліва і аптымістычна

Адам Мальдзіс

Прама насупраць майго рабочага стала нязменна вісяць каты. Той, папярэдні, на фоне акна, быў беленькі, вясёленькі. Але неяк на маёй радзіме, у вёсцы Лоша Астравецкага раёна, праводзіўся міжнародны пленэр, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння мастака з Божае ласкі Льва Дабжынскага, выпускніка Віленскага ўніверсітэта. І ўзнікла небяспека, што літоўская мастачка Бірутэ Куцкайтэ, ураджэнка таго ж раёна, не паспее прыехаць на пленэр і паўдзельнічаць у выніковай выставе ў Міхалішках, прымеркаванай да юбілею беларуска-літоўскай воднай экспедыцыі па Віліі-Нярысе шляхам Канстанціна Тышкевіча (1857). Вось тады я і рашыў завезці яе “белага ката” на пленэр і выставу, а потым спрэзентаваць яго для будучага астравецкага музея.

На шчасце, паня (пані, спадарыня) Куцкайтэ паспела на пленэр і прыняла ў ім дзейсны ўдзел. Але да майго ўчынку аднеслася не дужа ўхвальна, бо доранае не дораць. Праз нейкі час мне быў ласкава дасланы іншы Кот, дакладней

Карціна “На Радзіме. Цвітуць лілеі”. 1989.

— Кошка па найменні Шурпэ. Пішу з вялікай літары, таму што, у адрозненне ад папярэдняга, гэта Кошка-мудрэц, яна, нібы гаспадар, усядзе на старых і тоўстых кнігах. А яшчэ гэта Кошка-эстэт, яна выглядае з-за сціплага, але па колерах, іх спалучэнні вельмі прывабнага букеціка. І самае галоўнае, яна ўвесь час, толькі падымеш позірк, паглядае на мяне пытальна: ну як ты там, трымаешся? А калі я не ў гуморы, падбадзёрвае: бяры прыклад з мяне, аптымістка!

А ў апошні час Кошка стала паглядаць на мяне неяк дакорліва: ну што ты там губляеш час? У маёй гаспадыні-стваральніцы

Бірутэ Куцкайтэ ў сваёй майстэрні. 2008.

хутка юбілей, а ты ёй нават не падзякаваў як след за падарунак...

І тут успомнілася нашая першая сустрэча. Завочная. У 2000 годзе Вера Тумаш выдала невялікі біяграфічны даведнік “Культура зямлі Астравецкай: Асобы і людзі”. “К” і “М” амаль літары-сусед-

кі. Бірутэ Куцкайтэ са сваёй карцінай “Веснавы дзень на радзіме” і я са сваёй кніжкай “Астравеччына, край даргі...” аказаліся на суседніх старонках. Калі ж праз некалькі гадоў паня Бірутэ ў адной з мінскіх бібліятэк арганізавала выставу сваіх карцін, я паспяшаўся туды з астравецкім даведнікам, пра існаванне якога мастачка не ведала. Даведнік, адзіны свой экзэмпляр, я, вядома ж, спрэзентаваў пані Бірутэ. А потым, у размове, аказалася, што мы яшчэ і суседзі па вёсках: яна нарадзілася ў Кністухах, якія ў гервяцка-рым-дзюнк-кім літоўскім энклаве на Астравеччыне, а непадалёку, у Гірах, у 1762 годзе пражываў мой продка, вольны селянін з паўвалокай зямлі Крыштаф

Мальдзіс, безумоўна ліговец, бо “малда” ў перакладзе з літоўскай — гэта малітва, “модлы”.

Такзавязаліся нашы сяброўскія сувязі. З лістоў пані Бірутэ я даведаўся многа цікавага пра сваіх землякоў Куцкаў — пра яе бацьку, народнага мастака, рэзчыка

па дрэву, чые творы выстаўляліся ажно ў Маскве, пра яе сястру Ніёле, прыма-балерыну вільнюскай оперы, пра яе самую. Сёння Бірутэ Куцкайтэ — сябар Саюза мастакоў Літвы. У Вільнюсе адбылася яе персанальная выстава. А паштоўкі з рэпрадукцыямі яе твораў пабачылі свет ажно ў Чыкага.

Мне прыемна падкрэсліць, што паня Бірутэ, літоўская мастачка, — гарачая патрыётка Астравецкага краю. Яна ладзіла сваю выставу ў літоўскім светніцка-адукацыйным цэнтры ў Рымдзюнах, з’яўляецца сябрам клуба “Тервечай” (“Тервяты”). А цяпер падумвае пра сваю выставу ў Астравіцы ў сувязі з 540-годдзем яго першага ўпамінання ў пісьмовай крыніцы. І збіраецца зрабіць важкі падарунак музею, адкрыць які мяркуецца ў 2009 годзе. Гэта дапамога прадставіць Астравеччыну як зямлю шматэтнічную, шматкультурную.

P.S. А яшчэ кошка Шурпэ мне напярочыла, што ў Вільнюсе адбудзецца юбілейная выстава Бірутэ Куцкайтэ і выйдзе прысвечаная ёй кніжка на літоўскай, беларускай і англійскай мовах.